

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

M 1 8 1 1 0 3 1 2

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA

==== Izpitna pola 2 ====

Razčlemba izhodiščnega besedila

Torek, 29. maj 2018 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.

Kandidat dobi konceptni list in ocenjevalni obrazec.

Priloga z neumetnostnim besedilom je na perforiranem listu, ki ga kandidat pazljivo iztrga.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalni obrazec). Svojo šifro vpišite tudi na konceptni list.

Izpitna pola vsebuje 23 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 120. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujete **v izpitno polo** v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo in skladno s pravopisnimi pravili, vendar ne samo z velikimi tiskanimi črkami. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami. Pazite na slovnično in pravopisno pravilnost odgovorov (možnost odbitnih točk zaradi jezikovnih napak). Osnutek zadnje naloge, ki ga lahko napišete na konceptni list, se pri ocenjevanju ne upošteva.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 1 prazno.

M 1 8 1 1 0 3 1 2 0 3

Priloga k izpitni poli 2 (M181-103-1-2)

Primož Sturman

Koga je strah slovenščine?

Karikatura portala Vile&Vampi

Prevod besedila v italijanskem jeziku:

Trst: slovenščina kot drugi tuji jezik v šoli

Oče mi je rekel, naj vprašam, kako se reče, kje se dobro je in malo plača.

1 Pred poldrugim desetletjem sem na tržaški univerzi poslušal predavanja iz slovenskega jezika prof. dr. Majde Kaučič - Baša. Bili smo ena prvih generacij, ki smo predavanja imeli v materinščini, saj je bilo slovenskim študentom treba do pred nekaj leti slovensko slovnico in književnost, ki ju je predaval slovenski predavatelj, poslušati – v italijanščini. Na Primorsko in v Trst sta profesorico iz Prlekije pripeljali ljubezen in

poklicna strast do slovenskega jezika. V tržaško stvarnost se je vživela do te mere, da je v osemdesetih opravila sploh prvo sociolingvistično raziskavo o stanju slovenščine v zamejstvu. Njeni izsledki so bili vse prej kot spodbudni; število govorcev slovenščine se je vztrajno manjšalo. Zdelo se je, da je slovenski jezik v Italiji zapihan izginotju in nihče ni mogel udejanjiti načrta, ki bi trend ustavil ali omejil.

OBRNITE LIST.

- 2** Po obratu tisočletja so se stvari začele spreminjati. Na šole s slovenskim učnim jezikom v Trstu in Gorici so se postopoma vpisovali potomci tistih, ki so svojo materinščino v zadnjem stoletju zaradi tega ali onega razloga zanemarili. Začelo se je torej postavljati drugo vprašanje: so slovenske šole v Trstu narodnostne šole, take, ki morajo »vzgajati Slovence«, ali le jezikovne, v katere lahko italijansko govoreči starši otroka vpišejo zato, da spozna jezik svojih sosedov in prednikov, ob tem pa »ostane Italijan«?
- 3** Na ravni namere je to vprašanje v ponedeljek salomonsko rešila italijanska ministrica za izobraževanje, visoko šolstvo in raziskovanje Valeria Fedeli, ki se je v Trstu udeležila odprtja že tradicionalnega jesenskega seminarja za slovenske učitelje v Italiji. Njene besede, da je treba začeti z uvajanjem pouka slovenskega jezika v italijanske šole (nekaj podobnega se že dolgo dogaja v slovenski Istri in Prekmurju, kjer se večinsko prebivalstvo uči jezika manjšine oziroma sosedov), so odmevale v italijanskih medijih. O problematiki so poročali tudi na spletni strani OrizzonteScuola.it, ki velja za enega najbolj obiskanih italijanskih spletnih šolskih portalov.
- 4** Če gre verjeti družbenim omrežjem (v prvi vrsti Facebooku), je večina prebivalcev Trsta in Gorice temu naklonjena. Opaziti je veliko pozitivnih odzivov. A žal se v Trstu še vedno najdejo taki, za katere smo že zdavnaj mislili, da jih je zgodovina pometla na smetišče. Tržaška odbornica za šolstvo Angela Brandi je tako na primer izjavila, da se nima veliko smisla učiti jezika, ki ga govori le dva milijona ljudi ...
- 5** Če so pred desetletji nekateri desno usmerjeni krogi strašili, da se dvojezičnost (podobna istrski ali prekmurski) v Trstu, Gorici in na Videmskem nikakor ne sme uvesti, ker bi bili v tem primeru favorizirani Slovenci, ki se učijo in torej poznajo dva jezika, oškodovani pa Italijani, ki znajo samo

svojega, je zdaj stanje povsem drugačno. Poleg tega, da se danes slovenščine uči vedno več Italijanov, se slovenske šole na Tržaškem in Goriškem spopadajo z vse večjo kadrovsko podhranjenostjo. Ravnatelji imajo na začetku šolskega leta veliko težav najti kvalificirane kadre za poučevanje slovenskega jezika in književnosti. Kjer se slovenščina na italijanskih šolah poučuje, pa se to dogaja v mreži, torej tako, da ji bližnja slovenska šola svojega učitelja »posodi« za nekaj ur tedensko. Predstavljajmo pa si, kaj bi pomenilo slovenščino postopno uvesti na vse italijanske šole. Najprej bi bilo treba poskrbeti za izobraževanje kadra, istočasno pa sestaviti učbenike, ki jih še ni.

6 Da je izjava tržaške odbornice Brandijeve o tem, da se nima smisla učiti slovenščine, ne samo popolnoma skregana s časom, ampak tudi nespametna, priča primer kolega, s katerim sva se včeraj srečala na kavi. Pred dvema letoma sva na tržaški univerzi skupaj opravljala pedagoško usposabljanje za poučevanje na šolah, jaz za slovenščino, on za italijanščino. Ministrstvo naju je letos zaposlilo za nedoločen čas, mene v Trstu, njega pa v skoraj sto trideset kilometrov oddaljenem kraju Sacile na meji med Furlanijo in Venetom, kjer si je moral najeti stanovanje. Grenko je pripomnil: »Če bi moji starši poskrbeli za to, da bi se naučil slovenščine, bi bila morda danes sodelavca na isti šoli v Trstu, bil bi torej v službi v domačem mestu ...« Seveda pred dobrima dvema desetletjema ni bil sam kriv, če so starši zanj, potem ko je zaključil slovenski vrtec, izbrali nadaljevanje šolanja v italijanskem okolju. Leta 2017 pa je za odbornico za šolstvo, ki someščane odvrča od učenja jezika sosedov, precej drugače. Če sta slovenščina (in Slovenija) tako nepomembni, zakaj potem v obmejnih krajih Obale, Krasa in Goriške ob koncih tedna naletimo na toliko avtov z italijanskimi registrskimi tablicami? Od slovenskih »dober dan«, »prosim«, »hvala lepa« in »eno malo pivo« se namreč še nihče ni vdrl v tla ...

Pozorno preberite izhodiščno besedilo in rešite naloge.

1. Določite okoliščine nastanka besedila.

Sporočevalec	
Naslovnik	
Čas objave	
Kraj objave	

(2 točki)

2. Kaj je tema besedila?

(2 točki)

3. Na podlagi podatkov v izhodiščnem besedilu ugotovite, pred katere izzive je postavljen pouk slovenščine na Tržaškem in Goriškem v 21. stoletju. Navedite tri.

(6 točk)

4. V izhodiščnem besedilu poiščite tri argumente, s katerimi bi nasprotovali izjavi tržaške odbornice za šolstvo Angele Brandi, da se slovenščine v zamejstvu nima smisla učiti. Svojo utemeljitev napišite v večstavčni povedi.

(4 točke)

5. Preberite dela slovarskih sestavkov besed *teden* in *jezik*.

téden -dna m (ê) dnevi v ~u; delovni ~; med ~om zgodaj vstajati; posoditi za konec ~a; ~ dni; pet ~ov star dojenček

jêzik -ika m (é í) **1.** *gibljev mišičnat organ v ustni votlini:* položiti tableto na jezik, pod jezik /.../ **2.** *ta organ pri človeku glede na pomembnost pri govorjenju:* od strahu ji je jezik otrpnil /.../ **3.** *sistem izraznih sredstev za govorno in pisno sporazumevanje:* jezik se razvija, spreminja /.../

- 5.1. Iz katerih slovarjev sta dela slovarskih sestavkov?

teden _____

jezik _____

(2)

- 5.2. Podčrtajte ustrezno možnost ob poševnici.

V besedi *teden* je naglašeni samoglasnik po kakovosti o z e k / š i r o k in po trajanju dolg / kratek.

V besedi *jezik* je naglašeni samoglasnik po kakovosti o z e k / š i r o k in po trajanju dolg / kratek.

(2)

- 5.3. Katero posebnost v sklanjatvi samostalnika *teden* razberete iz slovarskega sestavka?

_____ (2)
(6 točk)

6. V besedah, v katerih v zbornem jeziku izgovorimo polglasnik, obkrožite črko, s katero je zapisan.

v osemdesetih

ni mogel

naklonjen

Trst

na Goriškem

začetek

(2 točki)

7. V oglate oklepaje napišite izgovor obkroženih delov besed.

pre**d** po**l**drugim desetletjem [], [] predava**n**ja []

predavate**l**j [] število govorc**e**v []

v Trstu [] tradic**i**onalen []

za**n**j []

(4 točke)

8. V izhodiščnem besedilu se pojavlja beseda *Facebook*.

8.1. Podčrtajte ustrezno možnost ob poševnici in dopolnite poved z utemeljitvijo rešitve.

Beseda *Facebook* je domača beseda / izposojenka / tujka, saj

_____ (2)

8.2. Naslednje besede pravopisno podomačite.

Pravopisno nepodomačena različica besede	Pravopisno podomačena različica besede
euribor	
pizzeria	
menu	
lasagna	

(2)
(4 točke)

9. V izhodiščnem besedilu se pojavljajo frazemi.

9.1. Iz 6. odstavka izpišite frazema.

(2)

9.2. V spodnji povedi podčrtajte frazem in ga razložite.

A žal se v Trstu še vedno najdejo taki odzivi, za katere smo že zdavnaj mislili, da jih je zgodovina pometla na smetišče.

_____ (3)

9.3. Katero vlogo imajo frazemi v besedilu?

(1)
(6 točk)

10. Opazujte poved. Iz nje v preglednico izpišite besede, ki spadajo v zahtevane besedne vrste.

Vprašanja o namerah je v ponedeljek salomonsko rešila italijanska ministrica za izobraževanje in visoko šolstvo.

Glagol	
Pridevniška beseda	
Prislov	
Predlog	
Veznik	

(3 točke)

11. Tvorite povedi, v katerih boste uporabili samostalnike v zahtevanem sklonu.

oče v tožilniku ednine:

govorec v dajalniku dvojine:

tablica v orodniku dvojine:

(4 točke)

12. Opazujte povedi.

Ministrstvo ju je letos zaposlilo za nedoločen čas, njo v Trstu, njega pa v skoraj sto trideset kilometrov oddaljenem kraju.

Starši so zanj izbrali nadaljevanje šolanja v italijanskem okolju.

12.1. Iz povedi na ustrezno mesto v preglednici izpišite različne oblike osebnih samostalniških zaimkov.

Naglasna oblika	
Naslonska oblika	
Navezna oblika	

(2)

- 12.2. Naglasno obliko enega od izpisanih osebnih zaimkov zamenjajte z naslonsko obliko in jo uporabite v novi povedi.

(2)
(4 točke)

13. Glagolom določite glagolski vid in jim pripišite njihov vidski par.

Glagol	Glagolski vid	Vidski par
udejanjiti		
dogajati se		
uvesti		
najeti		
odvračati		

(5 točk)

14. 14.1. Tvorjenkam določite vrsto.

Tvorjenka	Vrsta tvorjenke
poldrugi	
poskrbeti	
istočasen	
zamejstvo	

(4)

- 14.2. Glagolu *udejanjiti* (1. odstavek) napišite skladijsko podstavo.

(2)

- 14.3. Glagolu *udejanjiti* napišite sobesedilno ustrežno sopomenko.

(1)
(7 točk)

15. Iz samostalnika *profesorica* tvorite svojilni pridevnik, iz samostalnika *Kras* pa vrstnega ter ju uporabite v eni smiselni povedi.

(3 točke)

16. Opazujte poved.

Vprašanja o namerah je v ponedeljek salomonsko rešila italijanska ministrica za izobraževanje in visoko šolstvo.

- 16.1. Podčrtajte ustrezno možnost ob poševnici in svojo izbiro utemeljite.

Zgornja poved je enostavčna / večstavčna / polstavčna / pastavčna, saj

(2)

- 16.2. V zgornji povedi s podčrtovanjem določite stavčne člene in njihove dele.

(3)
(5 točk)

17. Zanicajte povedi.

V Trstu se še najdejo taki ljudje.

Ali je kak način za zaustavitev ali omejitev trenda?

V italijanske šole moramo uvesti pouk slovenskega jezika.

(4 točke)

18. Opazujte zapisano poved.

*Avtorici bosta publikacijo *Pouk slovenščine* predstavili 7. aprila v Tržaškem knjižnem središču na Trgu Oberdan v Trstu.*

- 18.1. Čemu je podatek o kraju dogajanja sporočevalec postavil na konec povedi?

(2)

18.2. Besedni red v zapisani povedi preoblikujte tako, da bo v jedru podatek

– o vršilcu dejanja:

– o času dejanja:

(4)
(6 točk)

19. Opazujte razmerje med stavki v povedi.

Izjava tržaške odbornice Brandijeve, da se je nesmiselno učiti jezik sosedov, ni samo popolnoma skregana s časom, ampak je tudi nespametna.

19.1. Napišite S-strukturo povedi.

(3)

19.2. Poimenujte vrsto odvisnika.

(1)

19.3. Odvisnik pretvorite v besedno zvezo in poved ponovno napišite.

(3)

19.4. Kaj dosežemo s pretvarjanjem odvisnikov v besedne zveze?

(2)
(9 točk)

20. Opazujte besedilo.

S kolegom sva se včeraj srečala na kavi. Pred dvema letoma sva na tržaški univerzi skupaj opravljala pedagoško usposabljanje za poučevanje na šolah, jaz za slovenščino, on za italijanščino. Ministrstvo naju je letos zaposlilo za nedoločen čas, mene v Trstu, njega pa v skoraj sto trideset kilometrov oddaljenem kraju Sacile na meji med Furlanijo in Venetom, kjer si je moral najeti stanovanje. Grenko je pripomnil: »Če bi moji starši poskrbeli za to, da bi se naučil slovenščine, bi bila morda danes sodelavca na isti šoli v Trstu, bil bi torej v službi v domačem mestu ...«

20.1. Kateri glagolski čas prevladuje v zgornjem besedilu?

_____ (1)

20.2. V katerem prevladujočem pomenskem razmerju so povedi v zgornjem besedilu?

_____ (1)

20.3. S katero besedo in besedno zvezo je izraženo ugotovljeno pomensko razmerje? Prepišite ju in ugotovite, v vlogi katerega stavčnega člena sta.

Prepis besede in besedne zveze:

Stavčnočlenska vloga: _____

(3)

20.4. Kateri način razvijanja teme (slogovni postopek) prevladuje v zgornjem besedilu?

_____ (1)
(6 točk)

21. Opazujte besedilo.

Pred poldrugim desetletjem sem na tržaški univerzi poslušal predavanja iz slovenskega jezika pri jezikoslovki Majdi Kaučič - Baša. Na Primorsko in v Trst sta raziskovalko iz Prlekije pripeljali ljubezen in poklicna strast do slovenskega jezika. V osemdesetih je opravila sploh prvo raziskavo o stanju slovenščine v zamejstvu. Nihče – niti ona sama – ni mogel udejanjiti načina, kako trend izginotja ustaviti ali omejiti.

21.1. Iz prve povedi izpišite nanašalnico.

(1)

21.2. Iz zgornjega besedila izpišite njene naveznike in poimenujte načine navezovanja.

Izpis naveznika	Način navezovanja

(3)

(4 točke)

22. V spodnjem besedilu je 10 pravopisnih napak. Popravite jih.

Furlanija - Julijska Krajina je ena od dvajsetih dežel, ki sestavljajo republiko Italijo in ena od petih s posebnim statutom. Meji na severu z Avstrijo, na zahodu z Benečijo (Venetom), na jugu s Jadranskim morjem in na vzhodu s Slovenijo. Deli se na štiri pokrajine: Gorica, Pordenone, Trst, Videm. Velja vsekakor za gorato deželo saj je skoraj 43% površine v gorskih predelih. Dežela je bila ustanovljena leta 1947. z združitvijo Furlanije in Julijske Benečije. Pomemben del prebivalstva pokrajine predstavljajo furlani, s svojim jezikom ter slovenska in Nemška manjšina.

(5 točk)

OBRNITE LIST.

Prazna stran